

До разової спеціалізованої ради
ДФ 35.051.180
Львівського національного
університету імені Івана Франка
м. Львів, вул. Університетська, 1

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – доктора педагогічних наук,
професора Микитенко Наталії Олександрівни
про дисертаційну роботу Жукової Анни Робертівни
**«Формування лідерських компетентностей
у майбутніх фахівців транспортних технологій»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

1. Ступінь актуальності обраної теми та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

У дисертаційному дослідженні вирішена актуальна наукова проблема, пов'язана з формуванням лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій. Необхідність формування і розвитку у майбутніх фахівців транспортних технологій лідерських компетентностей доведена отриманими дисертанткою результатами проведених опитувань. Фахівці транспортних технологій з високим рівнем освіти, усвідомленими моральними цінностями й лідерськими якостями, сформованими професійними, загальними, лідерськими компетентностями матимуть змогу ефективно конкурувати на ринку праці. Проведений дисертанткою аналіз джерел з теми дослідження довів, що проблема формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій вивчена і висвітлена у науково-педагогічній літературі лише частково. З огляду на це, є підстави для висновку про те, що тема дисертаційного дослідження Жукової Анни Робертівни є актуальною для освітніх, педагогічних наук. Відтак, актуальність дослідження не викликає сумнівів.

Доцільність вибору теми та її актуальність підтверджує й той факт, що вона виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка («Науково-педагогічні та організаційно-дидактичні засади формування освітнього простору вищої освіти України: історичні ретроспективи, зарубіжний досвід, інноваційні підходи та технології», № держреєстрації 0123U101507). Тему затверджено на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 41/12 від 6 грудня 2020 року.

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Найбільш істотні наукові результати дослідження мають вагоме значення для освітніх, педагогічних наук. Дисертантка дослідила сутність і структуру лідерських компетентностей майбутніх фахівців з транспортних технологій, визначила педагогічні умови формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців з транспортних технологій (використання особистісно зорієнтованих технологій, спрямованих на формування у студентів прикладних лідерських умінь; залучення студентів до видів діяльності, що зроблять можливим зайняття лідерської позиції та забезпечать виконання лідерських функцій й демонстрацію лідерської поведінки; забезпечення засвоєння здобувачами освіти системи практично-орієнтованих та інтегрованих знань про феномен лідерства; забезпечення взаємодії, зорієнтованої на особистість у системах «викладач-студент» і «викладач-студентська група» та заснованої на принципах поваги, довіри і партнерства; створення ситуацій успіху у процесі освітньої та пізнавальної діяльності студентів), удосконалила критерії оцінювання рівня сформованості лідерських компетентностей, довела, що впровадження факультативного курсу «Школа лідерства» сприяє підвищенню рівня сформованості лідерських компетентностей у майбутніх фахівців.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Положення дисертаційного дослідження А. Р. Жукової мають належний рівень наукової новизни. Особистий внесок дисертантки у розробку предмету дослідження полягає у тому, що у дисертації уперше: запропоновано модель

формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців у сфері транспортних технологій, що інтегрує основні характеристики процесу: цілі, завдання, компоненти, форми, методи, засоби, підходи, спрямовані на підвищення рівня сформованості лідерських компетенцій у майбутніх фахівців транспортної галузі.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Жуковою А. Р., вважаємо достатньо обґрунтованими і вірогідними. Авторкою дисертації чітко окреслено актуальність дослідження, сформульовано його мету, завдання, об'єкт і предмет. Використані теоретичні й емпіричні методи наукового пошуку відповідають поставленій меті та завданням. Чітка постановка проблеми й коректно визначений методологічний апарат дали дисертантці можливість здійснити систематизацію матеріалу, що повною мірою висвітлює проблему дослідження на основі аналізу значної кількості науково-педагогічної літератури та інтернет джерел – 226 найменувань, 51 з яких – іноземними мовами. Достовірність отриманих результатів забезпечується теоретичною обґрунтованістю і практичною реалізацією моделі формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій. Аналіз тексту дисертації свідчить про коректність та ретельність проведення експерименту. Отримані дані підтверджують валідність висновків дисертантки. Наведені у роботі висновки відображають поставлені у дослідженні завдання. Таким чином, можемо стверджувати, що А. Р. Жукова ефективно застосувала науковий апарат, чітко й об'єктивно сформулювала ідеї, положення та висновки дисертації. Результати дослідження належним чином апробовані на міжнародних та всеукраїнських конференціях й впроваджені у навчальний процес Львівського фахового коледжу транспортної інфраструктури Національного університету «Львівська політехніка», Львівського національного університету імені Івана Франка, Українського державного університету науки і технологій, Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, про що представлені відповідні довідки.

5. Значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Дисертаційне дослідження Жукової А. Р. «Формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій» має вагомое теоретичне значення, що полягає в конструюванні моделі формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій, удосконаленні методів і засобів розвитку лідерства майбутніх фахівців, які можуть використовуватися закладами фахової передвищої освіти у процесі формування лідерських компетентностей студентів.

Практичне значення отриманих дисертанткою результатів дослідження полягає у доведенні ефективності запропонованої моделі формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій у процесі проведення комплексного педагогічного експерименту, розробленні і запровадженні факультативного спецкурсу «Школа лідерства». Запропоновані в дисертації рекомендації можуть слугувати основою для укладання навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін, розробки програм навчання та підвищення кваліфікації, спрямованих на ефективне формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Відзначимо продуману логічну структуру дисертаційного дослідження як його позитивну характеристику. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. У розділах роботи представлено поетапний аналіз проблеми формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій. У першому розділі визначено поняття лідерських компетентностей та дослідженість цих феноменів у науково-педагогічній літературі, з'ясовано структуру і ключові якості лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій, обґрунтовано підходи до формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій. У другому розділі дисертації проаналізовано організаційно-змістові особливості формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій, висвітлено положення галузевого стандарту, охарактеризовано факультативний спецкурс та тренінг як форми організації навчання, спрямовані на формування лідерських компетентностей

майбутніх фахівців транспортних технологій. У третьому розділі сконструйовано модель формування лідерських компетентностей майбутнього фахівця транспортних технологій, описано організацію і проведення комплексного експерименту з перевірки ефективності моделі формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій, визначено критерії оцінювання лідерських компетентностей, із використанням методів математичної статистики здійснено інтерпретацію отриманих результатів експерименту.

Логіко-структурна побудова наукової роботи чітко відображає траєкторію від постановки цілей до вирішення поставлених завдань. Авторка дослідження досягла його мети, успішно вирішивши поставлені завдання.

Щодо першого завдання дослідження – з'ясовано сутність і структуру лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій.

Щодо другого завдання – обґрунтовано підходи до формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій.

Вирішене й третє завдання дослідження – проаналізовано зміст формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій.

У відповідь на четверте завдання здійснено аналіз ефективних форм організації навчання, методів навчання, засобів формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій.

Щодо п'ятого завдання – обґрунтовано педагогічні умови й сконструювати модель формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій.

З метою розв'язання шостого завдання дослідження організовано і проведено педагогічний експеримент з перевірки ефективності розробленої моделі формування лідерських компетентностей майбутніх фахівців транспортних технологій.

Текст дисертації вдало унаочнений 13 таблицями та 20 рисунками.

Укладені дисертанткою 12 додатків логічно й гармонійно доповнюють зміст дисертаційного дослідження.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Даючи позитивну оцінку наукового та практичного значення отриманих результатів дисертаційного дослідження А. Р. Жукової, вважаємо за необхідне

відзначити окремі положення, що спонукають до дискусії й подати певні рекомендації:

1) дисертаційне дослідження лише виграло б, якби його авторка більш повно представила узагальнення зарубіжного досвіду щодо формування лідерських компетентностей;

2) основу моделі формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій становить низка коректно визначених дисертанткою компонентів. Проте, дозвольте висловити рекомендацію щодо включення корегувального компонента і демонстрації алгоритму дій у випадку, коли прогнозований результат не відповідає обґрунтованим вимогам, а також доцільності організації більш динамічного зображення моделі;

3) потребують чіткішого представлення результату здійсненого аналізу у висновках до розділів дисертації;

4) цінність дисертаційної роботи значно зросла б, якби дисертантка передбачила розроблення методичних рекомендацій щодо формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій для науково-педагогічних працівників, а також відповідних рекомендацій, спрямованих на саморозвиток і самовдосконалення лідерських якостей для майбутніх фахівців транспортних технологій.

Висловлені зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом, висока наукова якість дисертаційного дослідження та його позитивна оцінка залишаються незмінними.

8. Повнота викладення результатів в опублікованих працях.

Основний зміст роботи висвітлено у 32 публікаціях авторки (24 із них – одноосібні): 13 статтях у наукових фахових виданнях України (категорія Б) та інших держав, 1 – у виданні, що входить до наукометричної бази Scopus, 1 – у періодичному закордонному виданні, 16 тезах доповідей.

9. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

У тексті дисертації відсутній академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація даних.

10. Висновок.

На підставі вивчення дисертації, фахових та інших публікацій дисертантки можемо зробити висновок, що за своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів виконана дисертація Жукової А. Р. «Формування лідерських компетентностей у майбутніх фахівців транспортних технологій», є самостійною і завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 із змінами) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.), а її авторка – Жукова Анна Робертівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
для природничих факультетів
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Наталія МИКИТЕНКО